

Terttu Kortelainen

Suomalaisten opiskelijoiden näkemykset painetuista ja elektronisista oppimateriaaleista

Terttu Kortelainen, Oulun yliopisto, terttu.kortelainen@oulu.fi

Oppimateriaaleja julkaistaan ja käytetään nykyisin sekä painetussa että elektronisessa muodossa. Elektronisen julkaisemisen vahvuuksia ovat mm. jakelun helppous, mahdollisuus lisätä linkkejä lähteisiin ja säilyttäminen tietokoneella. Aiemmissä tutkimuksissa yli puolet opiskelijoista lukivat artikkelit tietokoneilta, mutta monet edelleen myös tulostivat artikkelit tai lukivat lehtien painettuja versioita (Lincoln 2013, 39).

Painetut kirjat ovat parempia opiskelun kannalta (Woody, Daniel & Baker 2010, 947) sekä jos halutaan jakaa kirjoja toisille, kun taas elektronisia kirjoja pidetään parempina nopean saatavuuden kannalta ja matkoilla ollessa (Rainie et al. 2012, 6). Monista e-kirjojen eduista huolimatta opiskelijat aiemmissä tutkimuksissa ovat suosineet paperille painettuja kirjoja erityisesti, kun on kyse pidemmistä teksteistä (Mizrachi 2015, 309; Tan 2014).

Tämä tutkimus on osa kansainvälistä kyseilyä, jossa selvitettiin, lukevatko opiskelijat mieluummin painettuja vai e-aineistoja. Kyselylomakkeen on alkujaan laatinut tohtori Diane Mizrachi Kalifornian yliopistosta Los Angelesista. Tämän tutkimuksen tavoitteena on

tarkastella, suosivatko suomalaiset opiskelijat painettuja vai e-aineistoja kurssimateriaaleissa, miten he perustelevat tätä koskevat näkemyksensä sekä poikkeavatko näkörajoitteisten mielipiteet tässä asiassa. Tutkimus toteutettiin verkkokyselynä, joka lähetettiin 18 suomalaisen yliopiston kirjastoon maaliskuussa 2015 ja pyydettiin jakamaan se opiskelijoiden täytettäväksi. Vastauksia tuli 668. Aineisto analysoitiin tilastollisesti IBM SPSS Statistics Data Editor -ohjelmalla. Vapaat kommentit analysoitiin laadullisesti.

Vastaajat edustivat 130 eri alaa lääke- ja luonnontieteistä, humanistisista ja yhteiskuntatieteistä sekä teknologisilta aloilta. Heistä 70 % oli korkeintaan 30-vuotiaita ja 71 % naisia. 53 vastaajalla oli jokin näköaistiin liittyvä rajoite.

Yli puolet vastaajista luki e-aineistoja tietokoneelta, minkä lisäksi 20 % käytti iPadia tai tablettia. 78 % vastaajista ilmoitti pystyvänsä keskittymään paremmin painettuun kuin e-aineistoon ja 69 % muisti lukemansa paremmin painetusta versiosta. Jos luettava aineisto oli alle seitsemänsivuinen, kolmannes vastaajista mieluummin luki sen elektronisessa muodossa. Kuitenkin vain 17 % informanteista piti luke-

mista elektronisessa muodossa mukavampana kuin painetun aineiston lukemista. Informantit yleensä halusivat lukea pitkät tekstit ja kirjat painettuina, mutta artikkeli- ja Power-Point –aineistoja suosittiin myös elektronisessa muodossa. E-aineistojen koettiin kuitenkin väsyttävän silmiä enemmän kuin painettujen. Lisäksi vastaajat sanoivat tietokoneella lukiessaan helposti eksyvänsä muille sivustoille ja lukemisen sijaan ryhtyvänsä tekemään jotakin muuta. Painetussa tekstistä pidettiin myös sen käsinkosketeltavuudesta, ja myös siitä, että tekstin korostaminen ja muistiinpanojen tekeminen oli helppoa ja lisäksi lukija vaivattomasti näki, kuinka pitkälle oli päässyt lukemistehtävässä. Hyvin harva vastaaja mainitsi mahdollisuuden korostaa tekstiä tai tehdä muistiinpanoja elektronisiin julkaisuihin, eli joko näitä mahdollisuuksia ei ollut, niitä ei tunnettu tai tämän ominaisuuden käytössä kohdattiin ongelmia.

Aineistoon sisältyi satoja vapaita kommentteja, joissa näkemyksiä perusteltiin. E-aineiston suosimisen takana oli mm. tavoite suojella ympäristöä ja välttää tarpeetonta tulostamista. Tässä suhteessa tulos poikkeaa Mizrachin (2015, 310) tutkimuksesta, jossa luontonäkökohta ei tullut esille ja tulostamista sen sijaan vältettiin kustannussyistä.

53 vastaajalla oli näköön liittyvä rajoite, joka saattoi liittyä migreeniin, karsastukseen, herkkiin silmiin, hajataitaisuuteen tai heikkoon näköön. Nämä vastaajat olivat kannanotoissaan hyvin lähellä muita vastaajia. He lukivat mieluummin painettuja kuin e-aineistoja ja pitivät edellisiä mukavampina lukea kuin jälkimmäisiä. Tämä siitä huolimatta, että e-aineistot usein esimerkiksi mahdollistavat tekstikoon suurentamisen.

Elektronisen julkaisemisen muodot ovat kehittyneet paljon, mutta niiden kaikkia mahdollisuuksia ilmeisesti ei tunneta, mm. mahdollisuutta tehdä muistiinpanoja tai korostaa tekstejä. Sekä aiemmissa että tässä tutkimuksessa opiskelijat ovat kertoneet mieluummin lukevansa pitkät tekstit painettuna. Kaikkea opiskelussa tarvittavaa aineistoa opiskelijat eivät kuitenkaan toivo paperiversioina, vaan lukevat lyhyet tekstit elektronisessa muodossa

Lähteet

- Lincoln, Timothy Dwight (2013) Reading and e-reading for academic work: Patterns and preferences in theological studies and religion. *Theological Librarianship* 6(2) 34-52.
- Mizrachi, Diane (2015) Undergraduates' academic reading format preferences and behaviors. *The Journal of Academic Librarianship* 41(3) 301-311.
- Rainie, Lee, Zickuhr, Kathryn, Purcel, Kristen, Madden, Mary & Brenner, Joanna (2012) The rise of e-reading. PewInternet & American Life Project. <http://libraries.pewinternet.org/files/legacy-pdf/The%20rise%20of%e-reading%204.5.12.pdf>
- Tan, Teri (2014) College students still prefer print textbooks. *Publisher Weekly* <http://www.publishersweekly.com/pw/by-topic/digital/content-and-e-books/article/63225-college-students-prefer-a-mix-of-print-and-digital-textbooks.html>
- Woody, William Douglas, Daniel, David B. & Baker, Crystal A. (2010) E-books or textbooks: Students prefer textbooks. *Computer & Education* 55: 945-948.